ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

МІЖНАРОДНИЙ ЮРИДИЧНИЙ ВІСНИК:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ (ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА)

Випуск 1 (5) 2017

Державна фіскальна служба України
Університет державної фіскальної служби України

МІЖНАРОДНИЙ ЮРИДИЧНИЙ ВІСНИК: АКТУАЛЬНІПРОБЛЕМИСУЧАСНОСТІ (ТЕОРІЯ ТАПРАКТИКА)

Заснований у червні 2014 р.

За редакцією доктора юридичних наук, професора 77. В. Цимбала

Випуск 1 (5)2017

Ірпінь-2017

Засновник, редакція, видавець і виготовлювач
Університет державної фіскальної служби України

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 20778-10578 Р
від 24.06.2014
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 22055-11955 ПР
від 22.04.2016

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор
Цимбал П. В.,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Заступник головного редактора
Долгий О. А.,
доктор наук з державного управління, професор

Відповідальний секретар
Омельчук Л. В.,
кандидат юридичних наук

Биргеу М.М.,
доктор юридичних наук, професор
(Республіка Молдова, Державний університет фізичного виховання і спорту)
Власова Г. П.,
доктор юридичних наук, професор
Галаган В. І.,
доктор юридичних наук, професор
Гасимов З. А.,
доктор філософії з права
(Азербайджанська Республіка)
Іщенко А. В.,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
КасьяненкоЛ.М.,
доктор юридичних наук, професор
КулісвІ.О.,
доктор юридичних наук, професор
(Азербайджанська Республіка,
Національна авіаційна академія)
Мисливий В. А.,
доктор юридичних наук, професор
Нургалієв Б. М.,
доктор юридичних наук, професор
(Республіка Казахстан, Карагандинський університет «Болашак»)
РубісО.С,
доктор юридичних наук, професор
(Республіка Білорусь, Білоруський державний університет)
Тимченко Л. Д.,
доктор юридичних наук, професор
Топчій В. В.,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
Чернявський С. С,
доктор юридичних наук, професор
Jozef Zaeko,
Doctor Honoris Causa, <<Juris Doctor>> degree
(Slovac Republic)

Рекомендовано до друку Вченою радою Університету державної фіскальної служби України (протокол № 2 від 6 лютого 2017 року)

Журнал включено до переліку наукових фахових видань наказом Міністерства освіти та науки України від 21.12.2015 № 1328

Внесено зміни до Переліку наукових фахових видань України наказом Міністерства освіти і науки України від 23.12.2016 № 1604

Автори висловлюють власні наукові погляди, які редакція видання може не поділяти.
Відповідальність за додержання вимог чинного законодавства, зокрема положень авторського права, достовірність посилань, несуть автори статей.
Рукописи рецензуються редакційною колегією.
Зміни тексту та скорочення, що впливають на зміст матеріалів, а також їх перейменування здійснюються редакцією за погодженням із авторами.
При передрукуванні статей посилання на "Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)" є обов'язковим.

Адреса редакції:
Університет державної фіскальної служби України,
вул. Університетська, 31:
м. Ірпінь,
Київська обл., 08201
тел. 38(098)878-46-91
e-mail: in_yur_visnuk@ukr.net

© Університет державної фіскальної служби України, 2017

УДК34:33(477)(08)

ЗМІСТ

Теорія та історія держави і права

Захарчук А. С. Соціально-економічні права суб'єкта: до проблеми формування інституту приватної власності 5
Доценко В. О. Формування на початку XX ст. антидемократичних ідеологем розуміння суспільства, держави та права 11

Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право

Бахін В. .П Цимбал П. В.. Цимбал Т. Я. Доцільність вищої міри покарання за вчинення вбивств 16
Богатирьова О. І. Проблеми недосконалості окремих норм кримінального процесуального законодавства України 22
Долгий О. А., Мудряк Т. О., Омельчук Л. В. Жертва злочину як головний елемент віктимології 28
Антипов В. І. Диспозиції статей Кримінального кодексу Украьни з кваліфікованими складами злочину потребують корегування 34
Грищук І. В.. Ковальова Л. К. Ефективність кримінально-правової регламентації протидії торгівлі людьми в Україні 43
Жерж Н. А., Жерж Л. А.. Мельниченко А. О. Кримінально-правова характеристика злочинів, пов'язаних із незаконною трансплантацією органів та інших анатомічних матеріалів людини 50
Самілик Г. М. Правомірність захисту від посягань на власність та здоров'я громадян 57
Шкелебей В. А. Загальна характеристика та види юридичної відповідальності за вчинення корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень 62
Didkivska G.V. Legislative support of criminological impact on negative factors of family relations in Ukraine 68

Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Гадаган В. І. Проведення слідчих (розшукових) дій: процесуальні та криміналістичні аспекти 73
Мисливий В. А. Особливості допиту підозрюваного при розслідуванні злочинів, пов'язаних з порушенням правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту 80
Хахановсысий В. Г., Лугіна Н. А.. Топчій В. В. Особливості порядку виклику та повідомлення про підозру осіб, що перебувають у зоні АТО або на тимчасово окупованій території України 87
Завидняк В. І. Формування правових позицій - форма реалізації судової влади в кримінальному судочинстві України 93
Кимлик Н. В.. Кимлик Р. В. Розслідування корупційних кримінальних правопорушень в аспекті дотримання прав людини і громадянина 98
Удовенко Ж. В. Гарантії невтручання в особисте і сімейне життя під час здійснення кримінального провадження 104

Яцик Т. П. Розслідування інформаційного тероризму та кіберзлочинності (міжнародно-правовий аспект) 111
Моргун С. О. Оптамізація інституту присяжних в Україні на основі використання зарубіжного досвіду 116
Antoniuk A. B., Sushko N. A. Some aspects of proceedings in the criminal proceedings that needs international cooperation 121

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Касьяненко Л. Ми Махиніч Н. В. Ефективність дії податково-процесуальних норм в українському законодавстві 126
Гарбінська-Руденко А. В. Правова характеристика розвитку міждержавного співробітництва у сфері запобігання міжнародному подвійному оподаткуванню 132
Мельник О. П., Забучинська Т. В. Взаємодія підрозділів внутрішнього аудиту з органами державної влади 138
Сластьоненко О. О., Ярош А. О. Удосконалення правового регулювання фінансування загальної середньої освіти в Україні на сучасному етапі 144
Чайка В. В. Удосконалення правових форм реалізації податкової політики в умовах європейської інтеграції України 150
Шолкова Т. Б. «Управління» як метод Фінансової діяльності держави 158
Богів Т. М. Місце СУДОВОГО прецеденту та СУДОВОЇ практики в системі джерел права України 165
П'яткова К. К. Детермінант адміністративно-деліктної поведінки медичних працівників 172

Цивільне право і процес; право інтелектуальної власності; господарське право

Мацелик Т.О., Шапочкіна. М.В. Правове регулювання сфери ліцензування: закордонний досвід 178
Никитченко Н. В. До питання відповідальності органів влади 186
Чеховська І. В. Соціальний захист одиноких матерів: аналіз основних положень законодавства 191
Дідук А. Г. Правовий режим інформації як об'єкта цивільного права 202
Іванов С. О. Сніцар І.В. Зміст цивільної правоздатності непідприємницькихюридичнихосіб 208
Макаренко А. С., БУДННК *Ю.* А. Підставитав и д и відповідальності за порушення законодавства у сфері перевезень вантажів автомобільним транспортом 215
Рябченко Ю. Ю. До питання визначення верховенства права як основоположного принципу цивільного судочинства та співвідношення його із принципом законності 222
Савчак В; В. Рентоутворювальні Фактори нормативної грошової оцінки землі: недоліки нормативно-прашвого регулювання 228
Білько О. П. Рожедюк О. О, Сучасні тенденції кредитних правовідносин України 235

УДК 343.3/.7

В.І.Антипов,
*кандидат юридичних наук,
професор, професор кафедри
кримінального права
та кримінології
Університету державної
фіскальної служби України*

ДИСПОЗИЦІЇ СТАТЕЙ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ З КВАЛІФІКОВАНИМИ СКЛАДАМИ ЗЛОЧИНІВ ПОТРЕБУЮТЬ КОРЕГУВАННЯ

Устаттірозглядаються вади законодавчої техніки при конструюванні кваліфікованих та особливо кваліфікованих складів злочинів. Зроблено висновок, що використання деяких технічних прийомів у більшості випадків не обумовлено практичною необхідністю і викликає ускладнення при кваліфікації вчинених діянь.

Ключові слова: *законодавча техніка, кваліфіковані склади злочинів, кримінально-правова кваліфікація.*

В статье рассматриваются недостатки законодательной техники при конструировании квалифицированных и особо квалифицированных составов преступлений. Сделан вывод о том, что использование некоторых технических приемов в большинстве случаев не обусловлено практической необходимостью и вызывает затруднения при квалификации совершенных деяний.

Ключевыеслова: *законодательная техника, квалифицированные составы преступлений, уголовно-правовая квалификация.*

The article focuses on the defects of legislative technique by the example of the qualified corpus delicti. The author concluded that the use of some of the wording in most cases is not necessary and causes difficulties in the work of justice.

Keywords: *legislative technique, the qualified corpus delicti, criminal qualifications.*

Тільки Кримінальний кодекс України (далі - КК України) визначає, які суспільно небезпечні діяння є злочинами та які покарання застосовуються до осіб, що їх вчинили (частина 2 ст. 1).

Застосуваннянормкримінальногозаконупов'язаноізсуттєвими,інколиекстраординарними обмеженнямиправісвободосіб,виннихувчиненнідіянь,передбаченихвказаниминормами, Призначеннякримінальногопокаранняозначаєдлятакихосібзначніматеріальнівтрати (штраф,конфіскаціямайна),примусовуроботу(громадськітавиправніроботи),обмеження певнихправ(обмеженіволі,службовіобмеженнядлявійськовослужбовців,судимість), позбавлення волі - аждодовічногоув'язнення. Томунабуваєособливогозначення забезпеченнячіткості,зрозумілості,однозначностітекстукримінальногозакону.

Слугувати цьому має застосування при формулюванні кримінально-правих норм усталених правил законодавчої техніки, належний рівень якої є надійним гарантом удосконалення законодавства, доступності змісту законів, точного виконання та повної відповідності їх волі законодавця. Питання законодавчої техніки розглядалися у чисельних роботахах зарубіжних авторів: І. Л. Бачило [1, с 14-23], Н. А. Власенко [2, с 122-144], Т. В. Губаєвої [3],Р. фон Ієрінга [4], Д. А. Керимова [5, с 4—24], А. Нашиц [6], а також були предметом наукового пошуку вітчизняних дослідників: Н. В. Артикули [7], І. О. Биля [8, с 3-20], Є. М Вечерової [9, с 198-203], Ж. О. Дзейко [10], Д. А. Монастирського [11, с 19-25], І С Терлецької [12, с. 32-38], О. І. Ющик [13, с. 644-649] та інших.

Але було б передчасно стверджувати, що усі аспекти цієї проблематики достатньо вивчені, особливо щодо юридичної техніки в кримінальному законодавстві.

Особливе значення і гостроту в кримінальному праві має формулювання ознак кваліфікованих і особливо кваліфікованих (далі усі такі склади іменуються кваліфікованими) складів злочинів, які в диспозиціях статей КК України мають переважну більшість. За нашими порахунками у чинному КК України нараховується близько 390 основних і більше 800 кваліфікованих складів злочинів. При їхньому формулюванні законодавець використовує різні нормативні конструкції. Саме це обумовлює необхідність аналізу прийомів законодавчої техніки, які використовує законодавець при формулюванні ознак злочинів з обтяжуючими обставинами, а також виявлення їхнього впливу на правозастосовну практику.

Аналіз змісту чинного КК України показав, що законодавець для опису ознак об'єктивної сторони кваліфікованих складів злочинів використовує з деякими варіаціями три варіанта законодавчої техніки (прийомів, конструкцій).

Перший варіант конструкції кваліфікованого складу злочину: диспозиція відповідної частини статті КК України починається з назви злочину з подальшим викладенням кваліфікуючих ознак.

Так, у частині 2 ст. 121 КК України опис ознак кваліфікованого складу починається словами «умисне тяжке тілесне ушкодження» (тобто використовується назва злочину) з подальшим викладенням таких кваліфікуючих ознак, як спосіб, що має характер особливого мучення, вчиення злочину групою осіб, а також з метою залякування потерпілого або інших осіб, чи з мотивів расової, національної або релігійної нетерпимості, або вчинене на замовлення, або таке, що спричинило смерть потерпілого. У свою чергу, в частинах 2-5 ст. 185 КК України опис ознак кваліфікованих складів починається словом «крадіжка» (назва злочину) з подальшим викладенням таких кваліфікуючих ознак, як вчинення цього злочину повторно, у великих розмірах, організованою групою тощо. Так само в частинах 2—4 ст. 152 КК України опис ознак кваліфікованих складів починається словом «зґвалтування» (назва злочину) з подальшим викладенням таких кваліфікуючих ознак, як вчинення цього злочину повторно, групою осіб тощо..

Другий варіант конструкції кваліфікованого складу злочину: диспозиція відповідної частини статті КК України починається словами «ті самі діяння», «діяння, передбачене частиною першою цієї статті», «діяння, передбачені частинами першою або другою цієї статтіі» з подальшим викладенням кваліфікуючих ознак.

Так, у частині 2 ст. 137 КК України опис ознак кваліфікованого складу починається словами «ті самі діяння» з подальшим викладенням кваліфікуючих ознак неналежного виконання обов 'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей — спричинення смерті неповнолітнього або

інших тяжких наслідків. Частина 3 ст. 240 КК України починається словами «діяння, передбачені частинами першою або другою цієї статті» з подальшим викладенням кваліфікуючих ознак порушення правил охорони або використання надр - вчинення їх на територіях чи об'єктах природно-заповідного фонду або повторно.

Третій варіант конструкції кваліфікованого складу злочину: диспозиція відповідної частини статті КК України починається словами «ті самі дії», «дії, передбачені частиною першою цієї статті», «дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті» з подальшим викладенням кваліфікуючих ознак.

Так, у частині 2 ст. 110 КК України опис ознак кваліфікованого складу починається словосполученням «ті самі дії» з подальшим вкладенням кваліфікуючих ознак дій, вчинених з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України, а також публічних закликів чи розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій. У частині 2 ст. 133 КК України для опису ознак кваліфікованого складу заражения венеричною хворобою використано словосполучення «дії, передбачені частиною першою цієї статті».

На нашу думку, використання законодавцем трьох різних прийомів нормативної техніки при побудові диспозицій кримінально-правових норм з кваліфікованими складами злочинів має не суто технічне значення, але повинно враховуватися у процесі кримінально-правової кваліфікації.

Розглянемо варіант, коли *законодавець для опису ознак кваліфікованих складів злочинів використовує назву злочину.* Назва злочину в диспозиції частини статті, що містить опис кваліфікованого складу злочину, означає, що до ознак такого складу повністю входить об'єктивна сторона основного складу цього злочину. Цей техніко-юридичний прийом дозволяє спростити редакцію кримінально-правової норми. Наприклад, у диспозиціях частин 3-5 ст. 185 КК України використання назви злочину дозволяє уникнути дублювання змісту частини 1 цієї статті. Використовуючи для опису кваліфікованого складу назву злочину, законодавець вказує на те, що цьому кваліфікованому складу притаманні усі ознаки основного складу цього злочину.

У таких випадках для кваліфікації вчиненого за частиною статті, що передбачає відповідальність за кваліфікований склад злочину, в діянні особи повинні бути не тільки ознаки кваліфікованого складу (корисливий мотив, малолітній вік потерпілого, наявність попередньої змови групи осіб тощо), але й усі ознаки основного складу злочину - ознаки, що характеризують його об'єкт, предмет і потерпілого, об'єктивну сторону, суб'єкта і суб'єктивну сторону. Якщо в діях чи бездіяльності особи відсутня хоча б одна ознака основного складу злочину, такі дії (бездіяльність), незважаючи на наявність кваліфікуючих ознак, передбачених відповідною частиною статті, не утворюють кваліфікованого складу. Зокрема, не утворюють кваліфікованого складу злочину дії чи бездіяльність, які не призвели до настання наслідків, що входять до основного складу цього злочину (за винятком випадків, коли кваліфікуючий склад характеризується настанням більш тяжких наслідків). Наведемо приклади.

Особа двічі вчинила таємне викрадення чужого майна, причому щоразу вартість такого майна на момент вчинення діяння перевищувала 0,2 неоподатковуваного мінімуму доходів громадян. Як у першому, так і в другому випадках у діях особи наявні усі ознаки основного складу крадіжки, ут.ч. - наслідки у вигляді завдання шкоди певного розміру, що надає підстави

кваліфікувати вчинене за частиною 1 ст. 185 КК України (перший епізод) та частиною 2 ст. 185 КК України (другий епізод за ознакою повторності).

В іншому випадку особа також двічі вчинила таємне викрадення чужого майна, але якщо в першому епізоді вартість викраденого майна на момент вчинення діяння перевищувала 0,2 неоподатковуваного мінімуму доходів громадян, то в другому епізоді - не перевищувала цього розміру. Таким чином, у другому епізоді відсутня ознака основного складу (наслідки у вигляді заподіяння шкоди певного розміру), а відтак, відсутній як основний, так і кваліфікований (за знакою повторності) склад крадіжки. Формула кваліфікації вчиненого: перший епізод - частина 1 ст. 185 КК України; другий епізод - відповідна частина ст. 51 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП).

Ще один приклад, який ілюструє значення використання законодавцем у конструкції норми про кваліфікований склад назви відповідного злочину. Особа, яка має судимість за частиною 1 ст. 310 КК України, незаконно вирощує снотворний мак у кількості 95 рослин. Частина 2 цієї статті описує кваліфікований склад злочину як незаконний посів або незаконне вирощування снотворного маку чи конопель (назва злочину) з певними кваліфікуючими ознаками, серед яких- вчинення злочину «особою, яка була засуджена за цією статтею». У цьому випадку наявна ця кваліфікуюча ознака. Однак цього недостатньо для кваліфікації вчиненого за частиною 2 ст. 210 КК України, оскільки в діях особи відсутня ознака основного складу, а саме відсутній предмет злочину—снотворний мак у кількості від ста до п'ятисот рослин. А відтак, у діях особи відсутній як основний, так і кваліфікований склад злочину, незважаючи на наявність кваліфікуючої ознаки (судимість особи за цією статтею).

Викладений аналіз дозволяє дійти висновку, що використання законодавцем назви злочину в конструкції його кваліфікованого складу не повинно викликати ускладнень у тлумаченні змісту норми та кваліфікації вчиненого особою.

Наступним варіантом законодавчої техніки слід визнати випадки, коли законодавець *для* опису ознак кваліфікованих складів злочинів застосовує словосполучення «ті самі діяння», «те саме діяння», «діяння, передбачене частиною...» «діяння, передбачене частинами...». За «н и м и підрахунками, в статях Особливої частини чинного КК України зазначені конструкції (формули) використовуються для формулювання кваліфікованих складів злочинів більше 120 разів.

У теорії кримінального права та в нормах чинного КК України поняття «діяння» використовується в двох різних значеннях: «діяння» - як дія чи бездіяльність і «діяння» — як злочин чи склад злочину. Так, у ст. 24 КК України законодавець, характеризуючи зміст умислу, окремо уточнює, що в цьому випадку «діяння» - це дія або бездіяльність.

Показовою в цьому сенсі є стаття 212 КК України «Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)». У частині першій цієї статті під поняттям «діяння» розуміються лише дія чи бездіяльність суб'єкта без наслідків. Опис наслідку як ознаки цього (основного) складу злочину слідує за словами «ці діяння». Це фактичне ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у значних розмірах. Натомість у частині 2 ст. 212 КК України (кваліфікований склад злочину) поняттям «ті самі діяння» характеризується весь передбачений ЧАСТИНОЮ 1 цієї статті основний склад злочину - як дія (бездіяльність) суб'єкта, так і наслідки, що входять до основного складу ухилення від сплати податків.

Системний аналіз чинного КК України переконує в тому, що для опису кваліфікованих складів злочинів поняття «діяння» використовується законодавцем завжди саме як синонім

поняття складу злочину. У таких випадках законодавець не використовує техніко-юридичний прийом дублювання назви злочину, оскільки ця назва (на відміну від назви крадіжки, зґвалтування тощо) більш громіздка.

Тому, як і в першому варіанті, для кваліфікації вчиненого за частиною статті, що передбачає відповідальність за кваліфікований склад злочину, в діянні особи повинні бути усі ознаки основного складу злочину - ознаки, що характеризують його об'єкт, предмет і потерпілого, об'єктивну сторону, суб'єкта і суб'єктивну сторону.

Якщо в діях чи бездіяльності особи відсутня хоча б одна ознака основного складу злочину, такі дії (бездіяльність) не утворюють кваліфікованого складу, незважаючи на наявність кваліфікуючих ознак, передбачених відповідною частиною статті (таких ознак, як судимість, корисливий мотив, малолітній вік потерпілого, наявність попередньої змови групи осіб тощо). Зокрема, не утворюють кваліфікованого складу злочину дії чи бездіяльність, які не призвели до настання наслідків, що входять до основного складу цього злочину (за винятком випадків, коли кваліфікуючий склад характеризується настанням більш тяжких наслідків).

Наприклад, особа, раніше судима за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), знову умисно ухилилася від сплати податків, що призвело до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у незначних розмірах. У цьому випадку наявність у особи судимості за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) не може бути підставою для кваліфікації вчиненого за частиною 3 ст. 212 КК України, оскільки відсутня обов'язкова ознака діяння, передбаченого частиною 1 ст. 212 КК України - наслідок у вигляді фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у значних розмірах. Тобто в діях (бездіяльності) особи у таких випадках відсутній склад злочину.

Третім варіантом законодавчої техніки для формулювання кваліфікованих складів злочинів є використання законодавцем словосполучень «ті самі дії», «дії, передбачені частиною...», «ції, передбачені частинами...». Законодавець саме цей варіант законодавчої техніки при конструюванні кваліфікованих складів злочинів використовує найчастіше. За нашими підрахунками, у статях Особливої частини чинного КК України для формулювання кваліфікованих складів злочинів використовується 109 разів словосполучення «ті самі дії» і 115 разів словосполучення «дії, передбачені частиною...» чи «дії, передбачені частинами...».

Однак на відміну від перших двох варіантів законодавчої техніки, які навряд чи можуть викликати труднощі в кваліфікації відповідних діянь, цей варіант не є таким однозначним для тлумачення відповідних кримінально-правових норм, перш за все коли формула «ті самі дії» відсилає до основного складу злочину, що побудований як матеріальний.

Розглянемо ситуацію, що виникає при цьому, на прикладах ст. 188-1 КК України «Викрадення електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання» і ст. 203-1 КК України «Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва».

Частина 2 ст. 188-1 КК України передбачає відповідальність за «ті самі дії», тобто дії, передбачені частиною 1 цієї статті, якщо вони вчинені (варіативно): або повторно; або за попередньою змовою групою осіб; або якщо вони завдали шкоду у великих розмірах. Диспозиція частини 1 ст. 188-1 КК України, до якої відсилає частина 2 цієї статті, містить матеріальний склад злочину, до ознак якого належить не тільки дія (викрадення електричної або теплової енергії), але і наслідок (значна шкода). Однак буквальне тлумачення використаного

з частині 2 цієї статті законодавцем словосполучення <оі самі дії» призводить до висновку, що у випадках викрадення в будь-який спосіб електричної або теплової енергії повторно або за попередньою змовою групою осіб розмір шкоди для кваліфікації вчиненого за частиною 2 ст. 188-1 КК України значення не має. За таким (буквальним) тлумаченням склад злочину, передбачений частиною 2 ст. 188-1 КК України, слід віднести до формально-матеріальних: при кваліфікації за ознаками повторності та попередньої змови групи осіб він формальний, а за ознакою завдання шкоди у великих розмірах - матеріальний.

Так само за буквальним тлумаченням норми закону незаконне виробництво, експорт, імпорт, зберігання, реалізація та переміщення дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їхнього виробництва, якщо такі дії вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, слід кваліфікувати за частиною 2 ст. 203-1 КК України і в тих випадках, коли ці дії вчинені у незначних розмірах.

Викладене щодо результатів буквального тлумачення змісту відповідних диспозиції справедливо також стосовно кваліфікованих складів злочинів, передбачених частиною 2 ст 222-1 КК України, частиною 2 ст. 229, частиною 2 ст. 270-1, частиною 2 ст. 292 та деякими іншими статтями Особливої частини КК України.

Наразі матеріали судової практики в кримінальних провадженнях за відповідними злочинами свідчать, що суди в таких випадках кваліфікують вчинене так, якби замість формулювань «ті самі дії» або «дії, передбачені частиною...» законодавець використав словосполучення «ті самі діяння», «діяння, передбачені частиною ...». Таку позицію слід визнати виправданою, оскільки, по суті, суди застосовують у таких випадках обмежене тлумачення кримінально-правових норм, що є допустимим.

Інша ситуація з проблемою застосування норм, в яких формулювання «ті самі дії» та «дії, передбачені частиною...» взагалі унеможливлюють кваліфікацію вчиненого за цією нормою. Наприклад, у частині 2 ст. 135 КК України законодавець використав формулу «ті самі дії» для характеристики злочину, який може бути вчиненим лише через бездіяльність: «Завідоме залишення без допомоги особи, яка перебуває в небезпечному для життя стані і позбавлена можливості вжити заходів до самозбереження через малолітство». Буквальне тлумачення норми не допускає іншого висновку, крім неможливості кваліфікації за нею завідомого залишення без допомоги матір'ю новонародженої дитини. Злочин вчинюється бездіяльністю, а диспозиція частини 2ст. 135 КК України передбачає вчинення цього злочину тільки діями. Характерно, що в частині 3 цієї ж статті законодавець використовує інше словосполучення - ««діяння, передбачені частинами першою або другою цієї статті». Тобто в частині 2 статті для характеристики кваліфікованого складу вказується на «дії», а в частині 3 цієї ж статті — на «діяння».

Другий приклад. Об'єктивна сторона складу злочину, передбаченого частиною 1 ст. 382 КК України (невиконання вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, або перешкоджання їх виконанню), може бути утворена як діями, так і бездіяльністю особи. Натомість частина 2 цієї статті до кваліфікованого складу відносить лише «ті самі дії, вчинені службовою особою». У випадку невидання директором заводу наказу про поновлення на роботі працівника, як це вимагає рішення суду, ми маємо бездіяльність особи, що не може бути кваліфікована за частиною 2 ст. 382 КК України, оскільки ця норма вказує лише на дії.

Аналіз судової практики в кримінальних провадженнях за відповідними злочинами показав, що суди в таких ситуаціях також кваліфікують вчинене так, якби замість формулювань «ті самі

дії» або «дії, передбачені частиною…» законодавець використав словосполучення «ті самі діяння», «діяння, передбачені частиною …». Однак таку судову практику не можна визнати законною, оскільки відбувається розширене тлумачення кримінально-правових норм, що не є припустимим і може призвести до порушення засади nullum crimen nulla poena sine lege (немає покарання без закону).

Наприклад, у вироку суду описана бездіяльність особи, яка після народження дитини «залишила її одну кричущу лежати не нагодованою, не обмитою, не оглянутою, в не опалювальному та холодному житловому приміщенні, не вжила заходів щодо виклику бригади швидкої допомоги або інших сторонніх осіб для надання допомоги немовляті». Таку *бездіяльність* суд кваліфікував за частиною 2 ст. 135 КК України, яка передбачає відповідальність за *дії* [14].

На жаль, теорія кримінального права не помічає існування викладених проблем. У підручниках та монографічній літературі не коментується зазначена вище суперечливість між змістом основних та кваліфікованих складів злочину, яка обумовлена невдалим застосовуванням певних прийомів нормативної техніки. Слід зазначити, що на інший випадок невдалого застосування законодавцем поняття «дії», теорія права відреагувала конкретними рекомендаціями. Мається на увазі неможливість посилання на частини 2 і 3 ст. 15 КК України у випадках вчинення замаху шляхом бездіяльності. Теорія права рекомендує в таких випадках включати у формулу кваліфікації посилання на частину 1 ст. 15 КК України.

Стосовно ж ситуацій з невдалим використанням законодавцем формул «ті самі дії» чи «дії, передбачені частинами...» при формулюванні кваліфікованих складів злочинів, вважаємо за можливе і необхідне запропонувати такі правила кваліфікації.

Вчинені особою дій, що мають кваліфікуючі ознаки, передбачені в диспозиції частини статті, в якій використано словосполучення «ті самі дії» або «дії, передбачені...», слід кваліфікувати за тією нормою, якщо об'єктивна сторона основного складу злочину, до якого відсилають зазначені словосполучення, характеризується активними діями (незалежно від того формальним чи матеріальним є основний склад злочину). При цьому в діях особи повинні бути усі ознаки основного складу злочину - ознаки, що характеризують його об'єкт, предмет і потерпілого, об'єктивну сторону, суб'єкта і суб'єктивну сторону. Тобто в таких випадках під діями слід розуміти діяння.

Наприклад, особа двічі вчинила дії щодо несанкціонованого втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку. Як у першому, так і в другому випадках такі дії призвели до витоку, втрати, підробки, блокування інформації, спотворення процесу обробки інформації або до порушення встановленого порядку її маршрутизації. Формула кваліфікації: перший епізод-частина 1 ст. 361,другий епізод-частина2ст. 361 КК України (за ознакою повторності). Якщо ж у другому епізоді дії за несанкціонованим втручанням у роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку не призвели до витоку, втрати, підробки, блокування інформації, спотворення процесу обробки інформації або до порушення встановленого порядку її маршрутизації, вчинене повинно бути кваліфіковано за частиною 1 ст. 361 КК України (перший епізод) та за відповідною частиною ст. 212-6 КУпАП. Тобто кваліфікується як злочин лише перший епізод, оскільки у другому відсутня обов'язкова ознака діяння - певні суспільно небезпечні наслідки.

Ще один приклад. Особа, яка раніше була судима за частиною 1 ст. 229 КК України, знову активними діями незаконно використала фірмове найменування товару, що завдало матеріальної шкоди значного розміру. Формула кваліфікації: частина 2 ст. 229 КК України (за ознакою повторності). Якщо ж особа, яка раніше була судима за частиною 1 ст. 177 КК України, знову активними діями незаконно використала винахід, але зазначені дії не завдали матеріальної шкоди значного розміру, її дії кваліфікуються за ст. 51-2 КУпАП (є дія, але відсутнє діяння як злочин).

Найбільшу складність для кваліфікації мають випадки, коли для характеристики кваліфікованого складу злочину, що може вчинюватися лише бездіяльністю, законодавець у статтях Особливої частини КК України помилково використав формулу «ті самі дії». Зрозуміло, зо бездіяльність особи, навіть якщо вона призвела до суспільно небезпечних наслідків і має усі інші ознаки відповідного складу злочину, не можна кваліфікувати за нормою, яка передбачає відповідальність тільки за активні дії. Єдине можливе рішення в таких випадках вчинене - каваліфікувати вчинене за частиною статті, що передбачає відповідальність за основний склад злочину, об'єктивна сторона якого характеризується можливістю вчинення злочину шляхом бездіяльності.

Наведемо приклад. Директор заводу не підписав наказ про поновлення робітника на роботі, заготовлений відділом кадрів на виконання судового рішення. Незважаючи на наявність спеціального суб'єкта - службової особи, що передбачено частиною 2 ст. 382 КК України «Невиконання судового рішення», кваліфікація за цією нормою неможлива з огляду на те, що юна передбачає відповідальність лише за активні дії такої особи. Тому бездіяльність суб'єкта має бути кваліфікована за частиною 1 ст. 382 КК України, яка не має обмеження щодо форми дыяння - дія чи бездіяльність.

Ще приклад. Мати новонародженої дитини завідомо залишила її без допомоги в небезпечному для життя стані. Якщо така бездіяльність спричинила смерть дитини або інші тяжкі наслідки, вчинене має кваліфікуватися за частиною 3 ст. 135 КК України. За відсутності вказаних наслідків, вчинене кваліфікується за частиною 1 ст. 135 КК України. Незважаючи на заявність спеціального суб'єкта (матір новонародженої дитини), кваліфікація такої суспільно небезпечної бездіяльності за частиною 2 ст. 135 КК України неможлива з огляду на відсутність передбачених цією нормою дій. Тобто слід визнати, що частина 2 ст. 135 КК України є прикладом «мертвої» норми - норми, яка через вади її конструкції взагалі не може бути застосована.

Виправлення такої ситуації можливо шляхом заміни формулювань (словосполучень) «ті самі дії» та «дії, передбачені...» на коректну формулу - «ті самі діяння», «діяння, передбачені...». До внесення вказаних змін до КК України необхідно, на нашу думку, дотримуватися правил кваліфікації, що вироблені автором за результатами аналізу відповідних складів злочинів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бачило И. Л. О методологи и юридической технике законотворчества / И. Л. Бачило // Государство и право. - 2006. - № 6. — С. 14—23.

2. Власенко Н. А. Законодательная технология (Теория. Опыт. Правила) : уч. пос. / Н. А. Власенко. — Иркутск: Восточно-Сибирская изд. Компания Норма плюс, 2001. - 144 с.

3. Губаева Т. В. Лингвистические правила законодательной техники / Т. В. Губаева. А. С. Пиголкин // Проблемы юридической техники: сб. ст. / под ред. В. М. Баранова. - Нижний Новгород, 2000. - 326 с.

4. Иеринг Р. фон. Юридическая техника / Иеринг Р. фон; пер. с нем. - М.: Статут, 2008. - 231с.

5. Керимов Д. А. Законодательная техника : научно-методическое и учебное пособие Д. А. Керимов.-М.: НОРМА,2000.-121 с.

6. Нашиц А. Правотворчество. Теория и законодательная техника / А. Нашиц. - М. : Прогресс, 1974.-256с.

7. Артикуца Н. В. Мова права і юридична термінологія: навч. пос. / Н. В. Артикуца. - К.: Сгилос,2004.-277с.

8. Биля І, О. Теоретичні основи використання нормотворчої техніки : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня к.ю.н. : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних та правових вчень» / І. О. Биля.—Х., 2004. - 20 с

9. Вечерова Є. М. Вади законодавчої техніки (на прикладі інституту співучасті) як перепона ефективності кримінального закону: деякі проблемні аспекти питання / Є. М. Вечерова // Правоісуспільство.-2015.-№ 1.-С. 198-203.

10. Дзейко Ж. О. Законодавча техніка в Україні: історико-теоретичне дослідження : монографія / Ж. О. Дзейко. - К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2007.-360С.

11. Монастирський Д. Роль законодавчої техніки у забезпеченні стабільності майбутнього закону / Д. Монастирський // Юридична Україна. - 2006. - № 2. - С. 19-25.

12. Терлецька І. С Актуальні питання законодавчої техніки в Україні / 1. С. Терлецька // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. - 2010. - № 1.-С. 32-38.

13. Ющик О. І. Юридична техніка: проблеми визначення поняття / О. І. Ющик // Парламентаризм в Україні: теорія і практика: матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції. - К.: Ін-тут законодавства Верховної Ради України, 2001. - С. 644-649.

14. Вирок Сакського міськрайонного суду Автономної Республіки Крим, справа № 115/2327/13-к [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://reyestr.court.gov.ua/Review/32015275

До авторів:

Шановні колеги!

Просимо вас дотримуватися таких вимог до матеріалів, що надсилаються до редакції:

1. Редакція приймає до друку статті українською або англійською мовами.

2. До друку приймають статті, що відповідають таким вимогам:

- авторські рукописи мають бути оформленими відповідно до державних стандартів і відповідати вимогам Постанови ВАК України від 15.01.2003 № 7-05/1 ;

- папір формату А4; параметри сторінки: верхній і нижній береги - 20 мм, лівий - ЗО мм, правий - 15 мм; шрифт - Times new roman, 14 pt.; інтервал між рядками - 1,5;

- обсяг авторських рукописів. Обсяг статті - 10 стор. (максимально до 20 стор.); наукових повідомлень, рецензій тощо - до 7 стор.

3. Посилання на джерела необхідно робити по тексту у квадратних дужках із зазначенням номерів сторінок відповідно до джерела. Наприклад, [1, с 12]. Список використаних джерел подається наприкінці статті в алфавітному порядку відповідно до стандартів бібліографічного опису (див.: стандарт «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис». ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 (див. Бюлетень ВАК України, № 5, 2009); стандарт «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015»).

4. Стаття повинна містити такі елементи: номер і назву спеціальності, УДК, анотації та ключові слова українською, російською й англійською мовами, переклад назви статті англійською мовою.

5. До статті необхідно додати реферат (резюме) англійською мовою (обсяг-1 сторінка без виділення розділів, або 250 слів) для розміщення на сайті журналу, який має висвітлювати такі структурні питання: автор, тему статті, мету, результати дослідження, наукову новизну результатів дослідження, практичну значущість результатів дослідження, ключові слова. Переклад реферату (резюме) англійською мовою повинен бути достовірним (не машинним).

6. Для осіб, які не мають наукового ступеня, обов'язковим є подання рецензії на статтю за підписом особи, що має науковий ступінь (підпис рецензента повинен бути засвідчений в установі, де рецензент працює).

7. Рукописи, що не відповідають вказаним вимогам, редакція не розглядатиме з метою публікації.

Над випуском працювали:

Редактор-коректор **Грабарчук М. М.**

Технічне редагування та комп'ютерне верстання **Лисенко О. В.**

Підп. до друку 10.02.2017.
Тираж 300 прим. Зам. № 514
Видавець і виготовлювач
Університет державної фіскальної служби України
вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська обл., 08201
Тел 38(098)878-46-91
e-mail: in_yur_visnuk@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої діяльності до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК№ 5104 від 20.05.2016